

Utazás Felsővároson

VIII. Búcsútogatáson a régi emlékeknél

(A Délmagyarország munkatársától) Egyelőre befejeztem nyári utazásaimat Felsővároson. Volt velük valami különös célom: meg akartam riporteri játékkal mutatni, hogy akárhová nyúl emberi tömkelegben az újságíró, mindenütt kész anyagra talál. Az élet, mondja egy nagy író, oszthatatlan egész, amelynek szálai — szeretet, emlék, remény, bánat és öröm szálai — mind egy óriási, érthetetlen, de gyönyörű mintában szövődtek össze. Senki sem létezhet egyedül, különállóan és a többiek nélkül, mert a szálak őt is kötik.

A magány azért nem ellentéte mindennek. Ott élhet valaki a tömegekben, mégis egyedül lehet. Akár szólanul és szemlélődve csupán, észre se veszi a felesleges zsiromást, mert csak azt pergeti ki mindenből, amire neki van szüksége. Ki tudja velem elhittetni, hogy van más szépség is, mint amit magam találok meg, van vígjongásokban is különös bánat a magam érzésével felfedezettéül?

De vonzott írásaimban más is. Negyven esztendő távlatán túl még mindig keresem azokat a hangulatokat, amik Felsővárossal akkor összekapcsoltak. Új ember voltam Szegeden, szolgálatomban naponta kétszer tettem meg az utat a Párisi-körútig és vissza. Ez a szolgálat korán reggel kezdődött; alvásra az éjfélt utáni idő vezetett haza szép időben, csatakosban, hófergetegben, fáradtság nélkül a legnagyobb teljesítmények után is.

Engem sosem csábított a főváros, ma is félek a lármájától, Szeged volt első gyerekkorom ábrándképe, most már elmondhatom azt is, hogy reménytelen szerelmem, hiszen mindig csak én adtam. De ha volt és van miből, akkor nincs baj. Megszoktam, hogy másokért fizessek.

Az az első szeptember azonban örökké a lelkemben marad. Mintha sosem akart volna elfogyni a káprázata, termékeny, áldott ölé asszonyként kitérte minden kincsét, tele volt a város azóta sem tapasztalt, elpusztíthatatlan emlékü gyümölcs-illattal, hatalmas garmadákban minden, úgy kínálkoztak önmaguktól, hogy a legszegényebbek is bőszesen jutott. Hosszúra nyúlt a nyár, akárcsak az idő, még kaptam kóstolót Szatymaz szeretettel teljes derűjéből, holdog testvéries szíveslátásából. Csupa dal volt minden, mosolygás, a gondot senki sem ismerte, a kisonvatók füstje olyan volt, mint lakodalomba hívó vőfélyek pálcáján a lobogó pántlikacsomó, integetett, csalogatott, tele volt őszinteséggel, verőfényvel, alvásba bágyadó éles álommal.

Hosszu esztendők óta motoszkál bennem egy verstöredék, sose válik egészsé s talán ez benne a legszebb gyümölcsös ősz, óh, hol az én gyümölcsöm? Minden ajándokod csak kurta kölcsön, alig adod, máris visszaveszed...

Hogy mi mindent tárt fel nekem Felsőváros! Négyeszer mentem át napjában a Szent István-téren, amely a világ legelhagyottabb területe volt, feltöltésének kérdése örök zsurnalisztikai téma. Az ilyesimből annakidején sokáig meg lehetett élni. Alapjában véve nem bántott a sár, a sok k.ugró kő, amiken ugrálva pocsolóyába locsant az ember. Ha ilyen volt, hát ilyen volt, majd rendbehozzák. Hát nem volt igaz? Ma víztornya is van. Építési idejét a napokban olvastam rá az unokám és csodálkozott rajta, hogy már nem tudom. Ő is fontos családi dátummal kapcsolta össze.

Békefi Antal, aki indokolás nélkül tudott szeretni, vagy gyűlölni rossz híreket költötte, mielőtt megérkeztem volna.

— Most kapok egy újságíró, az majd megmutatja nektek!

Szavait a konkurenciához intézte a konkurencia gyanakodva foga-

dott, bár a félelemre semmiféle okot nem adtam. Annyi azonban bizonyos, hogy a helyi újságok — leszámítva a szokásos és esedékes napi riportanyagot, — külön-külön tartalommal jelentek meg, duzzadtan, mint Tóth Miska szőléjében a ritkaságszámba menő töké.

A katonaság körében valami járvány dúlt, soha annyi öngyilkos bakkát, mint abban az időben. A legények sajnálták a falut, ahol nem énekelhetik szentimentális nótáikat a lányoknak, hát halálba mentek a parádés temetés kedvéért. Így tartott ez egész addig, amíg elrendelték, hogy öngyilkosnak nem jár katonazene, mert attól kezdve jobban ragaszkodtak az élethez a rongyos három esztendőkeretein belül. Nagyobb elkeseredést még nem tapasztaltam, mint ahogy a magyar legény mulatott. Csupa könny volt a nótája, így rózsám, violám, galambom, még úgy, csak veled lehetek boldog, vagy a sírban, — aztán meg volt a lakodalom és hat hét múlva, ha ugyan nem kettő elteltével, úgy elverték a rózsát, a violát, meg a galambot, mint májusi jegeseső a termést. (Ambár ne feledjük, hogy a viola helyett vilóját mondták.)

A honvédek dolga itt zajlott te előttünk, azokhoz hozzá lehetett jutni, de a 46-osok felett Aradon ítélkeztek: Én mégis az ő dolgukban voltam specialista, akármilyen történet, közlegényi, vagy tisztii botrány, mindenről pontosan tudtam beszámolni. Még hozzá egyedül én.

— Honnan veszem? Nem árulhatom el, tessék meggyőződni róla, igaz-e?

Az volt a baj, hogy nagyon is igaz. Lapunknak valamilyen konneksziói voltak negyvenhatos tisztekkel, azok gyanuba kerülhettek, hogy ők a források.

Hát olyan nagy távlatból ma már elárulhatom. Egy csinos kis gabonakereskedő, — a később nagy szenzáció tárgyává nőtt Rosner — három esztendejét szolgálta a közönségnél mint értelmes embert az ugynevezett Transporthausban foglalkoztatták irodai munkán. Én ebédelni mentem haza Felsővároson, ő onnan indult a dolgára, a Szent István-téren úgy találkoztunk naponta, mintha összebeszélünk volna. Én tartottam el az édesanyámat, azért szigorúan megköveteltem, hogy pontos időben üljen asztalhoz.

Rosner csinálta az Aradra vonuló kisérő iratát, tudott mindent, ő bocsátotta útjára a távozókat és az eseteket elmesélte nekem, ott, a Szent István-tér közepén. Senki nem tudta, hogy ismerősök vagyunk, ezen a helyen kívül máshol nem találkoztunk, titkunk biztonságban maradt.

Amikor katonai idejét leszolgált bedugult az én forrásom is, nagy öröme Ujlaki Férfinak, aki a honvédséget favorizálta.

Rosner akkor önállósította magát, majd egyszer hosszadalmas bucsuzás nélkül Amerikába távozott, magával vivén feleségnek Gyenge Annus művésznőt, akiből odakünn soksikéri operanékesnő lett. Hazalátogatva is esemény volt minden fellépte, talán ma is él, ha meg nem halt. Rosner hosszú évek óta nincs életben.

A régi idöket, emlékeket, kerestem ezen a nyáron Felsővároson, de jóformán semminek sem akadtam a nyomára. Tudom határozottan, hogy itt, meg itt kihajolt a virág a kerítésen, almafa is kíváncsian kidugta ágait hirt adva, hogy nem töltötte haszonlatlanul az idejét, természet időre meghozta.

Most nyomát sem találtam a házának a kerítésnek. A víz után épített házak, miután elszenvedték a kopás minden vérzivatarát, vagy összedőltek, vagy átalakultak. Az állami költségön teteleik sem vezetnek, mert vagy letörlesztődtek, vagy kifizették a tu-

A MAGYAR KIADÁS

TEMA

14. LEGUJABB SZÁMA

Eltörött magyar szárny
cimen megrázó cikket közöl a hősi halált halt Kormányzóhelyettes urunkról.

Kaukázusi és a Volga melletti harcokról eredeti felvételek.

Alexandriában marad-e az angol flotta?

Milyen Amerika légierije?

Gőzturbina a repülőgépen,
stb. cimen kitűnő riportok és ezen kívül számos **művészeti, szépirodalmi, tudományos** cikk és színes kép gazdagítja ezt a számot.

Kapható minden elárúsonál.

40

fillér

lajdonosok fillérekkel a tartozást a forradalmak után következő hig pénzek idején.

De nézek, kutatok, néhol többször is el kell haladnom, amíg ráfövék a régi helyre.

— Itt öreg volt a kerítés már akkor is terjedelmes és barna, de belül fákkal tarkított kert viritott és vasárnap már délutántól kezdve szólt a táncra hívó muzsika a piros abroszos kecskelábu asztalok körül.

Szép lányok, takarások, Isten ment sen, hogy selyemharisnyában, vagy cifra ruhában. Akkor lehetetlen volt az ilyesmi, még ha maguk keresték is meg a rávalót.

Nyoma sincs a kerítésnek.

Megkeresem a másik helyet, ahol annyi, de annyi népünnepély zajlott le, — emberrnyi fő, parcellázás, pláne van ahol sirkóraktár pótolja a néhai kacagást, tréfálkozást.

A régi Gedó-nemzetség utolsó vagyona, a rólu elnevezett kert is milyen idegen, — hiába van tele virággal, mivel, mint az egyetlen gazdasági telepe. Nem a régi, na, hiábavaló itt minden okoskodás. Van akinek így szép a messzibe néző távlatával, lyceum, meg köfalkerítés nélkül, fála-

VEGYEN

OSZTÁLYSORSJEGYET!

Összesen közel 11 millió pengő kerül kisorsolásra. Miért maradna éppen Ön ki a boldog nyertesek hatalmas táborából?!

Huzás már október 17-én.

Sorsjegyárak:

Nyelvad	Negyed	Fél	Égész
350 P.	7 P.	14 P.	28 P.

nul, — az igazi amaz volt kis rondelájával a közepén, sűrű népünnepélyek közönségével, bár az igazat megvallva, a cigány sosem szeretett a filagória névvel feltisztelt alkotmányban játszani. Végére ez zárt hely s ha elkezdnek röpdölni a sörös palackok, (emberi bölcsesség szerint csak üresen), ellenben telt állapotban a »szoldás« üvegek, — a terjeszkedési lehetőség mégis csak a szabadban biztosabb.

Néha találkozom a piacon idősebb kispolgári nőekkel, már lehetetlen megállapítani, honnan származik az ismeretség, de megvan és szóba esszünk, a világ megnehezédését esztelvén nagy egyetértéssel.

— De csinos legény volt maga akkoriban! — mondja egyik-másik.

Nem is igaz, semmi sem igaz, egyedül az, hogy vége a nyárnak, megöszülnek a fák, bár az ő venségek színe a sárga, — több a haraszt, mint a virág s hamar beköszönt a tél. Ahhoz pedig adjon az Isten elég lelki-erőt, bölcsességet.

A »csinos« szó mégis megüt. Abban is egyetlen Mecénásomnak, Schwarz Manónak van része, aki bizott a kis újságíró jövőjében, és nem hagyott lerongyolódni.

— Látom én az írásából, hogy kivel van dolgom, mondta.

Egyszer, sokkal később, beszélgetve erről, érdekes vallomást tett.

— Voltak nehezebb hónapjai s eljött azzal, hogy most nem tud törleszteni. Aztán nagyobb pénzhez jutott s egyösszegben kifizette az új ruha árát. Ez az, ami kellemesen lepott meg, mert az urfiak ilyenkor más szabónál szoktak gavalléroskodni.

Az egész Gedó környéke hogy megváltozott! Az ember éveken át nem jár erre s hogy most eljön felidézni a multat, részben talán bucsuzni is, keresi a futó délignyilókat száziéle színűkkel, — új világot talál. A kialakult Fodor-telepnek már multja is van, találtam korhaft kerítést, rombadöltet. Ha a tárgyak beszélnének, egyik-másik dicsekedhetnék, mint a demokrata Amerika gögőse:

— Az én őseim az első hajóval érkeztek meg.

— Én olyan régi vagyok, mondandó a kerítés, hogy már el is korhadtam. Az innen is nézzen sok reményességgel formálódik ki a Horthy-telep. De